

**ACTUALISATIE NATUURTOETS OPELLA
TERREIN - BENNEKOM**

VOF BARON VAN WASSENAERPARK

15 april 2013
077053111:0.1 - Definitief
B02042.000264.0100

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Werkwijze	3
2	Wettelijk kader.....	4
2.1	Flora- en faunawet.....	4
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	4
2.3	Ecologische Hoofdstructuur.....	5
3	Soortenbescherming.....	6
3.1	Gebiedsbeschrijving	6
3.1.1	Broedvogels	7
3.1.2	Zoogdieren.....	7
3.1.3	Reptielen en amfibieën.....	7
3.1.4	Vissen	8
3.1.5	Insecten en ongewervelden	8
3.2	Mogelijke gevolgen voor beschermde soorten	8
3.3	Toetsing aan de Flora- en faunawet	9
3.4	Voorkomen en beperken van schade	9
3.5	Mogelijkheden voor vrijstelling en ontheffing	9
3.6	Ontwikkelingen sinds 2008	10
3.7	Duurzame ontwikkelingen.....	10
4	Gebiedenbescherming.....	11
4.1	Natuurbeschermingswet 1998.....	11
4.1.1	Mogelijke effecten door bestemmingsplanwijzing.....	11
4.1.2	Ontwikkelingen sinds 2008	12
4.2	Ecologische hoofdstructuur.....	12
4.2.1	Plangebied en begrenzing.....	12
4.2.2	Conclusie in 2008	13
4.2.3	Ontwikkelingen sinds 2008	13
5	Conclusies en aanbevelingen	14
5.1	Soortbescherming	14
5.2	Gebiedenbescherming.....	14
5.2.1	Natuurbeschermingswet.....	14
5.2.2	Ecologische Hoofdstructuur.....	14
5.3	Aanbevelingen	15
Bijlage 1	Literatuur	16
Bijlage 2	Beoordelingsschema EHS	17
Bijlage 3	Wettelijk kader Flora- en faunawet	18

Colofon.....	23
---------------------	-----------

1

Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOEL

In 2004 en 2008 zijn ecologische onderzoeken uitgevoerd naar het Opella-terrein in de bebouwde kom van Bennekom. In de natuurtoets uit 2008 is uitgebreid ingegaan op de verschillende wettelijke kaders omtrent natuur. Voornemen was om het Opella terrein, met een oppervlak van 12 hectare, deels te ontwikkelen tot een hoogwaardige zorglocatie met een nieuwbouwprogramma voor zorg. In 2008 is het bestemmingsplan voor het terrein vastgesteld en inmiddels is ongeveer 2/3 deel van het terrein ingericht volgens het huidige bestemmingsplan.

Nu moeten nog de laatste twee terreindelen worden ingericht, vlak C en E. Hiervoor geldt het in 2008 vastgestelde bestemmingsplan. De maatschappelijke en economische ontwikkelingen maken echter dat de bestemmingen voor vlak C en E niet meer passend zijn in de huidige situatie. Om die reden wordt voor vlak C en E een bestemmingsplanwijziging ingediend, om de ontwikkeling van het terrein te laten aansluiten bij de huidige ontwikkelingen in de samenleving en economie.

De actualisatie van de natuurtoets richt zich op het vernieuwen van de ecologisch gegevens en is gericht op toetsing van vigerende natuurwetgeving en beleidskaders voor de geplande ontwikkelingen binnen de bestemmingsplanwijzigingen voor vlak C en E. .

1.2 WERKWIJZE

Voor het actualiseren van de ecologische gegevens is eerst bepaald wat de veranderingen zijn geweest in de verschillende wettelijke kaders en of dit tot een andere conclusie leidt in vergelijking met het rapport uit 2008. Tevens is bepaald of de bestemmingsplanwijziging voor een verandering van de conclusies ten opzichte van het rapport uit 2008 leidt. Vervolgens is een veldbezoek gebracht aan het terrein om het huidige voorkomen van beschermde soorten, door middel van een habitatgeschiktheidsbeoordeling, te bepalen. Een habitatgeschiktheidsbeoordeling is een veldonderzoek waarbij op grond van fysieke kenmerken van het terrein een indicatie verkregen wordt van het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. De literatuurstudie (waaronder de vrij beschikbare gegevens van natuurorganisaties), het onderzoek uit 2004 en 2008 en het veldonderzoek vormen de basis voor de quick scan.

Met de conclusies uit het rapport uit 2008, het veldbezoek en de bestemmingsplanwijziging wordt opnieuw bepaald wat de gevolgen voor natuur zijn in het licht van de wettelijke kaders.

2

Wettelijk kader

In Nederland bestaan wettelijke en beleidsmatige kaders voor natuurbescherming. Hierbinnen zijn twee sporen te onderscheiden: de gebiedenbescherming en de soortenbescherming. Binnen de gebiedenbescherming worden gebieden beschermd die op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn aangewezen en worden gebieden beschermd die liggen binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het soortenbeschermingsregime is geregeld in de Flora- en faunawet (Ffw). In dit hoofdstuk worden de verschillende beschermingsregimes behandeld, beginnend met de soortbescherming.

2.1 FLORA- EN FAUNAWET

Sinds 1 april 2002 regelt de Ffw de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld mogen worden (algemene verbodsbepalingen, art. 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren (zorgplicht, art. 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van de beschermde dieren, waaronder nesten en hollen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De bepalingen van de Ffw gelden voor het hele grondgebied van Nederland. Zij zijn niet beperkt tot de aangewezen beschermde natuurgebieden.

Mogelijkheden voor vrijstellingen en ontheffingen

Bij ruimtelijke plannen met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen, of de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen drie groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen zijn vastgelegd in algemene maatregelen van bestuur en in ministeriële regelingen (zie bijlage 3 voor meer informatie over het wettelijke kader van de Flora- en faunawet).

2.2 NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Bij de bescherming van *Natura 2000-gebieden* staan de 'instandhoudingsdoelen' (beschermde habitattypen en soorten) centraal. De Natuurbeschermingswet 1998 biedt verschillende instrumenten om deze doelen te realiseren:

- Het treffen van instandhoudingmaatregelen;
- Het treffen van passende maatregelen om te voorkomen dat de kwaliteit van habitats verslechterd of soorten verstoord worden;

- Beoordelingsplicht voor plannen en projecten en andere handelingen die kunnen leiden tot (significante) verslechtering of significante verstoring voor Natura 2000-gebieden. Voor projecten en andere handelingen geldt daartoe een vergunningplicht.

Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelen niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet dan voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

2.3 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Voor de beoordeling van ruimtelijke ontwikkelingen binnen de EHS geeft de structuurvisie van de provincie Gelderland het volgende aan;

“Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de “nee, tenzij”- benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. De toepassing van het Nee-tenzij beginsel geldt zowel voor EHS natuur als EHS verweving.

In de EHS verweving en verbindingzones zijn, in tegenstelling tot de EHS natuur, onder voorwaarden mogelijkheden voor de ontwikkeling van andere functies. In het EHS-verweving en sterker nog in EHS-verbinding, zijn onderdelen van de EHS niet voor 100% belegd met natuurdoelen. Het zijn zoekgebieden waar de precieze locatie van natuurdoelen nog niet vast staat. Initiatieven voor bijvoorbeeld recreatie of landschappelijk wonen zijn hier mogelijk als deze bijdragen aan de realisering van de natuurdoelen, die op zijn beurt weer onderdeel moet zijn van de realisering van het initiatief. Door gelijktijdig met een initiatief bij te dragen aan de realisering van de natuurdoelen kan het mogelijk zijn om significante aantasting van kernkwaliteiten of omgevingscondities te voorkomen. Dit geldt alleen wanneer daarmee geen bestaande natuurwaarden significant worden aangetast en geen barrières voor de gewenste samenhang worden gecreëerd.

Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken zijn door de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied gespecificeerd .

Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland beschouwen een ruimtelijke ingreep waarvoor een bestemmingsplan moet worden aangepast als een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities. Indien (passende) ontwikkelingen in de EHS plaatsvinden is mitigatie en/of compensatie vereist. Hierbij kan de saldobenadering worden toegepast of is herbegrenzing van de EHS nodig. In bijlage 2 is het beoordelingsschema weergegeven voor het beoordelen van initiatieven in de EHS.

3.1.1 BROEDVOGELS

De bomen en bosjes bieden geschikt broedbiotoop voor algemene vogels zoals houtduif, merel, koolmees, pimpelmees, zanglijster, roodborst, vink, ekster en gaai. De koolmees en pimpelmees zijn opgenomen in categorie 5 (zie bijlage 3), dit betekend dat gedurende ontwikkelen op het terrein voldoende opgaande groenelementen aanwezig moeten zijn, zodat deze vogels kunnen blijven broeden op het terrein. Door de fasering van de ontwikkelingen op het terrein zijn ter allertijden voldoende nestgelegen voor koolmees en pimpelmees beschikbaar. De bomen kunnen mogelijk holtes bevatten waar vogels in broeden. In de grote moerassijken parallel aan de A12 zit een eksternest. Het terrein biedt geen geschikte verblijfplaatsen voor jaarrond beschermde vogelsoorten (categorie 1 of 2).

3.1.2 ZOOGDIEREN

Tijdens het veldbezoek zijn sporen aangetroffen van algemene grondgebonden zoogdieren zoals mol, konijn, veldmuis en rosse woelmuis (Tabel 1 Flora- en faunawet). In 2008 zijn sporen op het terrein aangetroffen van de zwaar beschermde das (Tabel 3 Ffw). In die tijd lag een groot deel van het terrein braak en was relatief rustig. In 2013 zijn tijdens het veldbezoek geen sporen aangetroffen van de das. Grote delen van het terrein zijn inmiddels bebouwd en rondom de gebouwen wordt volop gewandeld door bewoners van de nieuwe gebouwen. Rondom de gebouwen zijn plansoenen ingeplant en is een grasmat aangelegd. Het terrein biedt geen rust en ruimte meer voor de das. Aanwezigheid van de das in het plangebied kan dan ook worden uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek in 2008 zijn tijdens de nachtelijke posten voor de das ook vleermuizen (allen tabel 3 Ffw) aangetroffen op het terrein. Het gaat om de soorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

De Breukelderhof is mogelijk geschikt als verblijfplaats voor bijvoorbeeld gewone dwergvleermuis en laatvlieger, ondanks dat het laagbouw is. Er zijn voldoende potentiële invliegopeningen voor deze soort waargenomen. Het terrein is de laatste tien jaar sterk veranderd waardoor lastig is vast te stellen op welke wijze vleermuizen gebruik maken van het terrein en in de toekomst gebruik kunnen gaan maken van het terrein.

3.1.3 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

In 2008 zijn delen van het plangebied door de afwisseling van open plekken en schuilplaatsen geschikt habitat voor de levendbarende hagedis (tabel 2 Ffw). In de omgeving is deze soort waargenomen (www.ravon.nl). Door de ontwikkelingen en veranderingen van het terrein in de loop van de tijd hebben de open plekken en opgaande vegetatie geen tijd gehad om tot ontwikkeling te komen tot geschikt leefgebied voor de levendbarende hagedis. Door de jonge leeftijd van het terrein is het vinden van voldoende voedsel niet mogelijk, de levendbarende hagedis kan op dit moment worden uitgesloten op het terrein.

Het plangebied bood geen voortplantingsgebied voor amfibieën door het ontbreken van water. Echter, door de aanleg van waterpartij bij het gebouw Machtella, kunnen algemene amfibieënsoorten, zoals middelste groene kikker, kleine watersalamander, bruine kikker, gewone pad (allen Tabel 1 Ffw), toch mogelijk op korte termijn (binnen een jaar) worden aangetroffen op het terrein. Daarnaast kunnen soorten zoals gewone pad en bruine kikker de bosjes op het terrein gebruiken als overwinteringsgebied.

3.1.4 VISSSEN

Voor de aanleg van de waterpartij bij het gebouw Machtella was geen permanent water op het terrein aanwezig. Hierdoor kon het voorkomen van (beschermde) vissen worden uitgesloten. De nieuwe waterpartij kan op den duur wel geschikt worden voor vissen. Als eerste zal de tiendoornige stekelbaars kunnen worden aangetroffen. Het voorkomen van beschermde vissoorten is pas mogelijk als de vegetatie in de waterpartij zich een aantal jaar heeft kunnen ontwikkelen.

3.1.5 INSECTEN EN ONGEWERVELDEN

Voor de aanleg van de waterpartij bij het gebouw Machtella was het terrein door het ontbreken van water ongeschikt als voortplantingsgebied voor libellen. Mogelijk foerageren er wel libellen in het plangebied. Het voorkomen van beschermde libellensoorten wordt uitgesloten omdat de vegetatie ontwikkeling en de abiotische randvoorwaarden niet voldoende is om als leefgebied voor beschermde libellensoorten dienst te doen. Op en rond het terrein komen geen beschermde vlindersoorten voor (www.vlindernet.nl). Wel komen er twee rode lijst soorten voor (www.vlindernet.nl). Het habitat op het terrein is eveneens niet geschikt voor beschermde vlindersoorten. Tevens is het habitat op het terrein niet geschikt voor het voorkomen van andere beschermde insecten of ongewervelden en deze kunnen daarom worden uitgesloten.

3.2 MOGELIJKE GEVOLGEN VOOR BESCHERMDE SOORTEN

De belangrijkste ingrepen met mogelijke gevolgen voor beschermde soorten zijn:

- Grond- en graafwerkzaamheden
- Kappen/verwijderen van bomen en beplanting / opschonen van het terrein
- Sloopwerkzaamheden (Breukelderhof)
- Bouw van woningen en voorzieningen

De mogelijke gevolgen voor beschermde soorten door de ingrepen zijn:

- Door graafwerkzaamheden kunnen holen en/of schuilplaatsen verstoord of vernietigd worden, individuele dieren kunnen daarbij worden verstoord of omkomen.
- Overwinteringsplaatsen van amfibieën kunnen worden aangetast door het 'opschonen' van het terrein: kap van bomen, afvoer van takken, strooisel en bladafval.
- Broedende vogels en hun nesten kunnen worden verstoord wanneer de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden. Bij het kappen van bomen en/of verwijderen van beplanting gaan geschikte permanente nestplaatsen verloren.
- Werkzaamheden aan de bestaande waterpartij kunnen amfibieën en vissen verstoren of gedood worden.
- Bij de sloop van het resterende gebouw bestaat de kans dat de verblijfplaatsen van vleermuizen vernietigd worden. Ook kunnen individuele dieren verstoord of gedood worden.
- Tijdens de uitvoering kan de fysieke aanwezigheid van machines en mensen leiden tot verstoring van dieren.

Afhankelijk van de inrichting van het plangebied kunnen enkele soorten zoals vleermuizen, vogels, muizen en egels terugkeren. Dit kan door inrichting en technische maatregelen gestimuleerd worden.

3.3 TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

Beschermde soorten	Verbodsbepalingen
Alle voorkomende broedende vogels	Vernietigen van nesten en verstoring van verblijfplaatsen (art. 11) Verontrusten van dieren (art. 10) Eieren zoeken, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen (art. 12)
Mol, egel, bos- en huisspitsmuis, konijn, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse woelmuis, veldmuis, gewone pad, kleine watersalamander, middelste groene kikker, bruine kikker,	Vernietiging van holen en/of verblijfplaatsen (art. 11) Doden en/of verontrusten van dieren (art. 9 en 10)

Tabel 1. Beschermde soorten waarvoor de Flora- en faunawet (mogelijk) van toepassing is.

3.4 VOORKOMEN EN BEPERKEN VAN SCHADE

In onderstaand ecologisch protocol is een aantal maatregelen en uitvoeringsvoorschriften opgenomen waarmee de negatieve gevolgen voor in het wild voorkomende beschermde diersoorten zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden.

- Schade aan broedvogels dient altijd voorkomen te worden. De werkzaamheden dienen minimaal buiten het broedseizoen van vogels (dus vóór half maart en na half juli) te worden gestart. Deze periode is een indicatie: sommige broedvogels hebben een afwijkende broedperiode. Er kan alleen onder voorwaarden - mits er geen broedvogels worden verstoord - in het broedseizoen worden doorgewerkt.
- Bij grondwerkzaamheden één kant op werken, om het voor dieren mogelijk te maken de werkzaamheden te ontvluchten.
- Het aantal werkpaden en de breedte van de paden wordt zo beperkt mogelijk gehouden, opdat zo min mogelijk holen vernield worden en dieren zo min mogelijk geschaad worden.
- Terreindelen die gehandhaafd blijven, worden zoveel mogelijk met rust gelaten.
- Vanuit de algemene zorgplicht dient tijdens de werkzaamheden continu te worden gelet op aanwezigheid van al dan niet beschermde planten en dieren. Bij aantreffen van dieren en planten moet worden voorkomen dat deze gedood of verwond c.q. onnodig aangetast (bij planten) worden. In het geval dat een ingreep toch samenvalt met de aanwezigheid van beschermde soorten, worden passende maatregelen genomen of er wordt naar een andere oplossing gezocht.

3.5 MOGELIJKHEDEN VOOR VRIJSTELLING EN ONTHEFFING

Door de uitvoering te laten plaatsvinden volgens het ecologisch werkprotocol kan een deel van de negatieve gevolgen voor beschermde soorten voorkomen of beperkt worden. Echter niet alle schade is te vermijden, waardoor voor een aantal soorten verbodsbepalingen worden overtreden. De Flora- en faunawet biedt mogelijkheden om uitzonderingen te maken op de verbodsbepalingen, in de vorm van vrijstellingen en ontheffingen. Dit is in onderstaande tabel weergegeven.

Beschermingsniveau Flora- en faunawet	Beïnvloede soorten
Tabel 1. Soorten met algemene vrijstelling	Mol, egel, bos- en huisspitsmuis, veldmuis, rosse woelmuis, konijn, gewone pad, kleine watersalamander, middelste groene kikker, bruine kikker.
Tabel 2. Overige soorten met voorwaardelijke vrijstelling	Algemene broedvogels
Tabel 3. Streng beschermde soorten. Ontheffing mits gunstige staat instandhouding, geen andere bevestigende oplossing en dwingende redenen van groot openbaar belang.	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger

Tabel 2 Soorten en hun beschermingsregime.

3.6 ONTWIKKELINGEN SINDS 2008

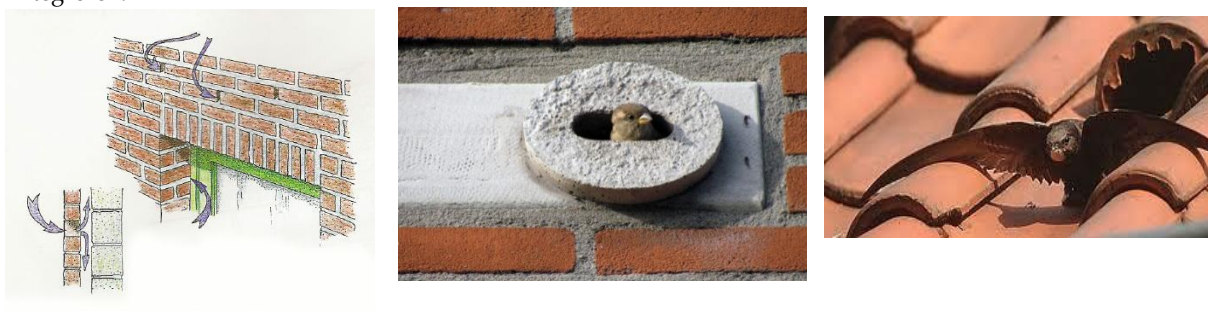
In de toetsing in 2004 en 2008 waren –behalve het voorkomen van vleermuizen- geen leemten in kennis over het voorkomen van beschermde dieren en planten. In de jaren na 2008 is het geschiktheid van het terrein voor het voorkomen van beschermde dieren verminderd. Reptielen en de das worden niet meer verwacht op het terrein. De Breukelderhof kan als verblijfplaats voor vleermuizen dienen. Het voorkomen van vleermuizen in dit gebouw kan niet bij voorbaat worden uitgesloten.

Het voorkomen van andere beschermde soorten of vogels met jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 is wel uit te sluiten.

Door de maatschappelijke en economische ontwikkelingen zijn de typen bebouwingen in vlak C en E aangepast aan de huidige omstandigheden. Hiervoor is een bestemmingsplanwijzing nodig op het vastgestelde bestemmingsplan uit 2007. Het wijzen van typen bebouwing heeft geen nieuwe gevolgen voor aanwezige beschermde soorten of voor de toekomstige vestiging van beschermde soorten.

3.7 DUURZAME ONTWIKKELINGEN

Om beschermde gebouwbewonende diersoorten onderdak te bieden zijn er tal van verschillende mogelijkheden. Hieronder volgen enkele voorbeelden. Door het plaatsen speciale dakpannen komen nestlocaties beschikbaar voor gierzwaluwen. Bij pannendaken kan makkelijk de vogelschroot op de een na laatste panlat worden bevestigd, zodat de eerste rij pannen weer onderdak biedt voor huismussen. Door het gebruik van stootvoegen hoog in de muur of het niet volledig afsluiten van boeien langs dakranden ontstaan geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Door in nieuwbouw alvast nieuwe verblijfplaatsen voor beschermde diersoorten aan te leggen ontstaat de mogelijkheid om deze nieuwe tegoden in te zetten voor gebouwen die gesloopt moeten worden en waar bestaande verblijfplaatsen voor beschermde diersoorten aanwezig zijn. Op deze wijze is ook de procedure in de Flora- en faunawet eenvoudige te doorlopen. Hieronder staan enkele afbeeldingen met oplossingen om verblijfplaatsen in gebouwen te integreren.

Figuur 2. Links - Locaties voor vleermuizen, midden – neststeen voor gierzwaluw bezet door huismus, rechts – dakpan voor gierzwaluw.

4

Gebiedenbescherming

4.1 NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Het Opella terrein ligt buiten het Natura 2000-gebied de Veluwe. Aan de noordzijde ligt de A12 tussen het Natura 2000-gebied en het plangebied. In het oosten ligt een woonwijk tussen het Natura 2000-gebied en het plangebied (afstand ongeveer 350 meter). Deze begrenzing is in de loop van de tijd niet aangepast.

Figuur 3. Begrenzing van het Natura 2000-gebied Veluwe. Bron; Ministerie van EZ.

4.1.1 MOGELIJKE EFFECTEN DOOR BESTEMMINGSPLANWIJZING

In 2004 en 2008 is het huidige bestemmingsplan beoordeeld op het optreden van effecten in het Natura 2000-gebied. Toen is geconcludeerd dat het plangebied buiten het Natura 2000-gebied ligt en directe aantasting van het gebied niet aan de orde is. Mogelijke effecten die konden optreden waren zogenaamde 'externe werking' van ingrepen. In de voorgaande rapportage (ARCADIS, 2008) is duidelijk onderbouwd dat effecten door verstoring van licht en geluid, toename recreatie en verkeer geen externe werking heeft op het Natura 2000-gebied. Effecten van inrichting en toekomstig gebruik van het Opella terrein op de instandhoudings-doelstellingen van het Natura 2000-gebied Veluwe zijn uitgesloten.

De bestemmingsplanwijzingen in 2013 bestaat uit het wijzen van typen woningen in vlak C en E. Deze kleine wijziging staat niet in verhouding tot de algehele ontwikkeling van het Opella-terrein. De wijzingen kunnen niet tot voor effecten zorgen via externe werking op het Natura 2000-gebied.

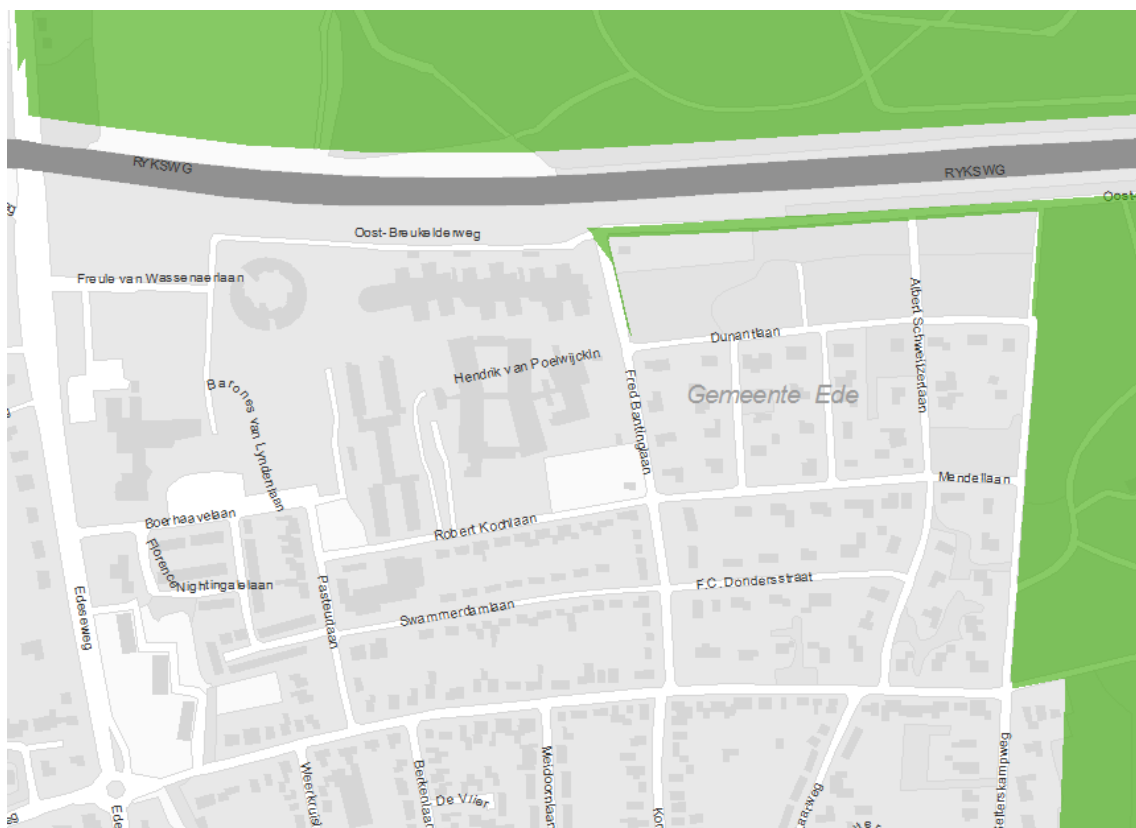
4.1.2 ONTWIKKELINGEN SINDS 2008

De lijst van kwalificerende vogelrichtlijnsoorten, habitattypen en habitatrichtlijnsoorten is sinds de toetsing in 2004 en 2008 niet veranderd. Wel zijn de instandhoudingsdoelen voor deze soorten en typen in meer detail -in concept- bekend. Deze wijzingen mogelijk nog bij de definitieve aanwijzing. De detaillering van de doelen leidt echter niet tot een andere conclusie dan in 2004 en 2008. Gesteld kan worden dat de toetsing uit 2004 en bevestigd in 2008 nog steeds voldoende actueel is. De bestemmingsplanwijzingen voor vlak C en E hebben geen invloed op de conclusies uit 2004 en 2008, deze blijven onveranderd.

4.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

4.2.1 PLANGEBIED EN BEGRENZING

Voor de herbegrenzing van de EHS in 2009 overlapt het plangebied volgens Atlas Groen Gelderland aan de oostzijde met de Ecologische Hoofdstructuur. Het ging hierbij om de A12 en de strook hier direct ten zuiden van. In dit gedeelte is op het talud met de geluidswal een groenstrook aangelegd. De inrichting van deze strook is destijds uitgewerkt in Inrichtingsplan Bosstrook A12 (Projectburo bv, 2007). Na de herbegrenzing van de EHS in 2009 is deze strook uit de EHS gehaald (Streekplan herziening herbegrenzing, 2009).

Figuur 4. Ligging EHS (groen is EHS natuur). Bron; Provincie Gelderland, 2013

4.2.2 CONCLUSIE IN 2008

Doordat in het bestemmingsplan het deel dat als EHS begrenst is de bestemming groenstrook heeft, wordt het streekplan op een juiste wijze in het bestemmingsplan geïmplementeerd. Het groene karakter van deze strook is op de lange termijn gewaarborgd. De inrichting is bepaald in het Inrichtingsplan Bosstrook A12 (ProjectburoBV, 2007). Dit komt overeen met de doelen in het gebiedsplan. Er is geen sprake van externe werking op EHS gebieden doordat de A12 en de woonwijk aan de oostzijde maatgevend zijn en blijven voor de huidige verstoring.

4.2.3 ONTWIKKELINGEN SINDS 2008

In 2008 is in het bestemmingsplan de EHS vastgelegd en gewaarborgd en is vastgesteld dat het EHS-gebied de Veluwe niet significant wordt aangetast door de voorgenomen activiteit. Door de herbegrenzing in 2009 is de EHS in het plangebied vervallen. Vastlegging van de groenstrook is niet meer noodzakelijk. De conclusie dat het EHS-gebied de Veluwe niet wordt aangetast is nog steeds geldig, ook bij de voorgenomen bestemmingsplanwijzingen voor vlak C en E.

5

Conclusies en aanbevelingen

5.1 SOORTBESCHERMING

Op grond van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken;

- In het gebied komen soorten voor die door de Flora- en faunawet worden beschermd.
- Door naleving van het ecologisch protocol (zie § 3.4) kan een deel van de negatieve gevolgen voor beschermde soorten voorkomen of beperkt worden.
- Niet alle schade is te vermijden, waardoor voor enkele zoogdieren en amfibieën verbodsbepalingen worden overtreden. Voor een aantal van deze zoogdieren en amfibieën (tabel 1) gelden vrijstellingen.
- Voor vleermuizen geldt geen vrijstelling. Indien deze in het gebied voorkomen en/of verblijfplaatsen hebben in het gebied worden door uitvoering van het bestemmingsplan verbodsbepalingen overtreden.

De toetsing uit 2004 en 2008 is niet meer actueel. Het in 2008 in het plangebied aangetroffen geschikt habitat voor beschermde reptielen en een dassenburcht is in 2013 niet meer aanwezig door de ontwikkelingen op het terrein. De aanbeveling voor vervolgonderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen blijft ongewijzigd in verband met sloop van de Breukelderhof.

De bestemmingsplanwijzingen voor vlak C en E leiden niet tot extra effecten in het kader van de Flora- en faunawet.

5.2 GEBIEDENBESCHERMING

5.2.1 NATUURBESCHERMINGSWET

Het plangebied ligt op minimaal 50 meter afstand van het Natura 2000-gebied. Tussen het plangebied en het natuurgebied ligt de A12 met aan weerszijden een (drie)dubbele bomenrij. Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Veluwe zijn uitgesloten.

De conclusies van deze toetsing zijn niet anders dan in 2004 en 2008. De doelen zijn in de tussentijd in meer detail uitgewerkt maar dit leidt niet tot andere effecten. De bestemmingsplanwijzingen voor vlak C en E leiden niet tot extra effecten in het kader van de Natuurbeschermingswet.

5.2.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Doordat in het bestemmingsplan het deel dat als EHS begrenst is de bestemming groenstrook heeft, is het streekplan op een juiste wijze in het bestemmingsplan van 2008 geïmplementeerd. Het groene karakter van deze strook is op de lange termijn gewaarborgd. De groenstrook is inmiddels aangelegd. In 2009 is het Streekplan herzien ten aanzien van de herbegrenzing van de EHS, daarbij is de groenstrook langs de A12 komen te vervallen.

Er is geen sprake van externe werking op EHS gebieden doordat de A12 en de woonwijk aan de oostzijde maatgevend zijn en blijven voor de huidige verstoring. In de toetsing in 2008 blijken er geen significante effecten op te treden op de kernkwaliteiten van het gebied. Deze conclusie is in 2013 niet veranderd. De bestemmingsplanwijzingen voor vlak C en E leiden niet tot extra effecten in het kader van de ESH.

5.3 AANBEVELINGEN

Wij bevelen u aan nader onderzoek te verrichten naar het voorkomen van vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen in de Breukelenhof.

Onderzoek naar verblijfplaatsen moet uitgevoerd worden volgens het vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureau's. Het onderzoek bevat minimaal vier veldbezoeken, twee in de perioden mei – juli en twee in de periode augustus – september.

Bijlage 1 Literatuur

- Natuurtoets Flora- en Faunawet en Voortoets habitatrichtlijn. ARCADIS in opdracht van Opella, oktober 2004.
- Advies natuurwetgeving Opellaterrein, ARCADIS in opdracht van gemeente Ede, juni 2008. B02042.100034.
- Bestemmingsplan VM terrein De Hoven-Bennekom. Vollmer & Partners in opdracht van gemeente Ede, oktober 2006
- Inrichtingsplan Bosstrook A12 voormalig terrein de Hoven. ProjectburoBV in opdracht van Opella, maart 2007

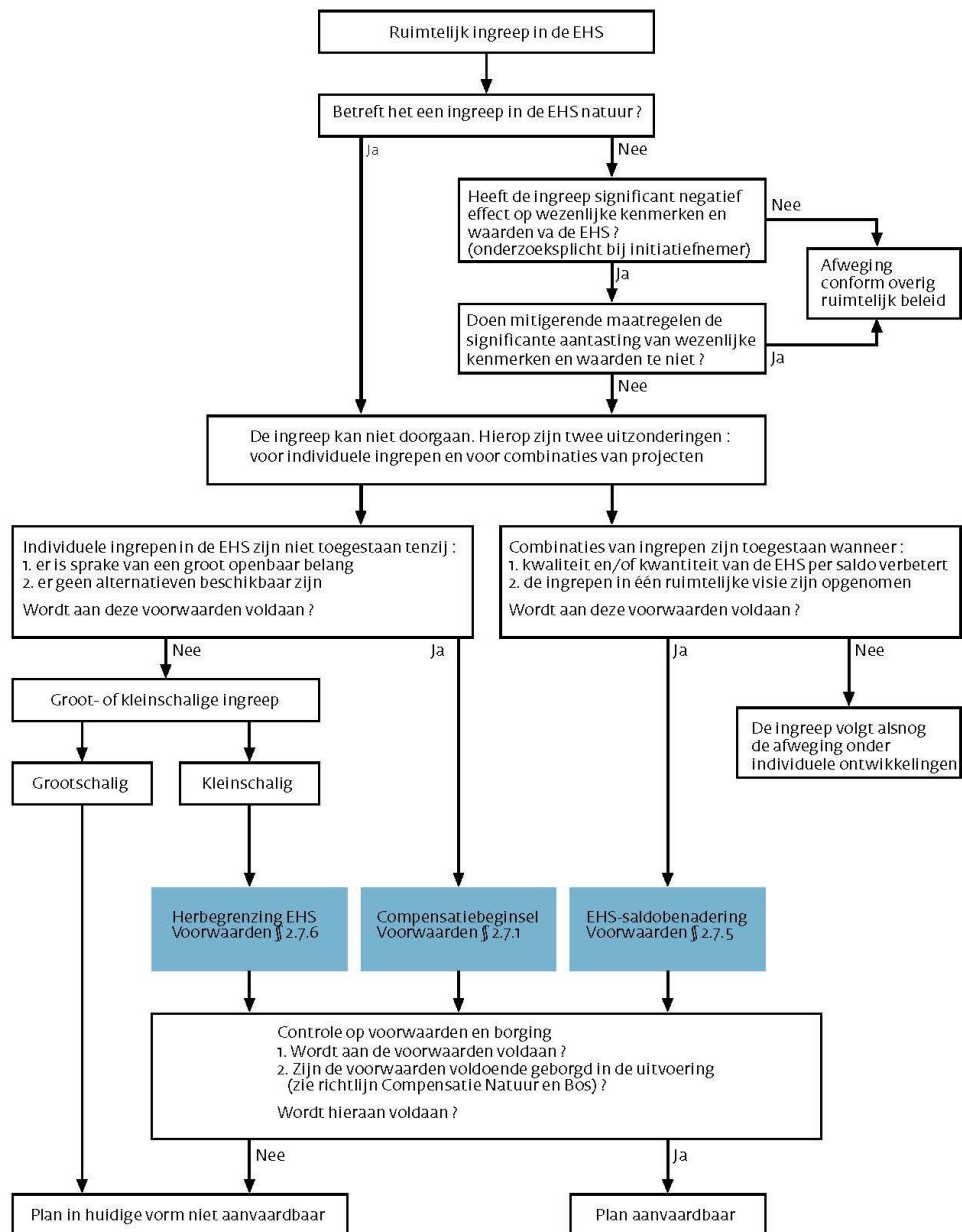
Websites:

- Waarneming.nl (www.waarneming.nl)
- Ministerie van EZ (www.rijksoverheid.nl)
- Kaarten provincie Gelderland, (www.gelderland.nl)
- RAVON (www.ravon.nl)
- Vlindernet (www.vlindernet.nl)

Bijlage 2

Beoordelingsschema EHS

Beoordelingsschema initiatieven in de EHS

Bijlage 3 Wettelijk kader Flora- en faunawet

Het Nederlandse natuurbeleid kent twee sporen, de gebiedsbescherming en de soortenbescherming. Hieraan wordt via verschillende wetten en beleidsregels invulling gegeven, waarvan de Natuurbeschermingswet 1998 De Nota Ruimte (wettelijke grondslag, het regelinstrument is de WRO) (bescherming EHS) en de Flora- en Faunawet de belangrijkste zijn. In onderstaande paragraaf wordt nader ingegaan op de Flora- en Faunawet. In bijlage 3 wordt ingegaan op het wettelijke kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (2003) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren.

In de flora- en faunawet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd.

De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

Algemene zorgplicht (artikel 2. Ffw)

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van “basisbescherming” opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

Het is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

Verbodsbepalingen

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMEN VERBODSBEPALINGEN FLORA- EN FAUNAWET (ARTIKEL 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstellingen en ontheffingen

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van LNV goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2	Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10
Tabel 3	Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: er geen andere bevredigende oplossing bestaat; er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang; ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

		er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.
Tabel 3	Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is. enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (LNV hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Tabel 3. Beschermingcategorien AMvB artikel 75 Ffw.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen;
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Tabel 4. Categorieën broedvogels

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck¹. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Plicht om vooraf te toetsen

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?

¹ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

- is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist (tabel 3, soorten van bijlage 1, AMvB)?
- is er, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen, zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket (LNV hanteert nu de term “Positieve Afwijzing”, eerder werd een ontheffing afgegeven) (tabel 3, soorten van Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn)?
- welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

Colofon

ACTUALISATIE NATUURTOETS OPELLA TERREIN - BENNEKOM

OPDRACHTGEVER:

VOF Baron van Wassenaerpark

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

drs. J.G. Bosman

GECONTROLEERD DOOR:

Ing. R. Bruins Slot

VRIJGEGEVEN DOOR:

15 april 2013
077053111:0.1

ARCADIS NEDERLAND BV
Het Rietveld 59a
Postbus 673
7300 AR Apeldoorn
Tel 055 5815 999
Fax 055 5815 599
www.arcadis.nl
Handelsregister 9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.